

Перший україномовний термінологічний словник із бібліографознавства та соціальної інформатики

Короткий термінологічний словник із бібліографознавства та соціальної інформатики. - К.: Кн. палата України, 1998. - 116 с.

Запорукою подальшого розвитку будь-якої галузі науки є її термінологічне упорядкування. Система термінів має відповідати рівню розвитку галузі, не відкидаючи історичних надбань. Враховуючи те, що термінологія є об'єктом стандартизації, важливе значення набуває робота зі складання національних словників термінології та галузевих термінологічних словників. Усе це стосується і бібліографознавства як наукової дисципліни. Проте в Україні донедавна не було видано жодного бібліографознавчого термінологічного словника.

Велика група словників, як відомо, поділяється на дві підгрупи: термінологічні та лінгвістичні.

В українському бібліографознавстві найпоширеніші саме лінгвістичні двомовні (російсько-українські та українсько-російські) словники. Звертаючись до минулого, можна згадати «Короткий російсько-український словник бібліотечних термінів», виданий 1926 р. в Одесі відомим культурно-освітнім діячем М.Комаровим та літератором і художником В.Р.Волянським. Зрозуміло, що підготовка й видання таких словників зумовлювалося потребами практики. Саме це спричинило появу на початку 90-х років ХХ ст. в Україні великої групи мовних словників (3-7).

Лінгвістичні словники відображають лексичний запас галузі, проте стосовно певної галузі знання вони є лише допоміжними. Основну ж функцію - відбиття професійної бібліографічної термінології - виконують наукові термінологічні словники.

Тому слід вітати появу першого україномовного термінологічного

словника із бібліографознавства та соціальної інформатики.

Словник має досить логічно обґрунтовану структуру: вступна стаття, 16 розділів, додатки та допоміжні покажчики.

У передмові укладачі наголошують на актуальності розробки подібного видання, визначають його мету, розгортають структуру основної частини й словникової статті.

У вступній статті «Про терміносистему бібліографознавства» Г.М.Швецова-Водка послідовно розкриває процес становлення спеціальної бібліографознавчої термінології та суміжної з нею дисципліни - соціальної інформатики, особливості їхнього розвитку і взаємодії на сучасному етапі.

Основний розділ словника - поняття та їх визначення (дефініції). Згруповані вони тематично в 16 розділів. Запропонована укладачами структура послідовно відображає основні групи термінів із соціальної інформатики й бібліографознавства і будується на авторському баченні місця бібліографічної науки в системі документальних комунікацій.

Перші п'ять розділів присвячено термінам із соціальної інформатики: 1. Інформація; 2. Документ; 3. Соціальна комунікаційно-інформаційна діяльність; 4. Інформаційний пошук; 5. Науково-інформаційна діяльність. У їх побудові простежується авторська концепція інформатики як «мета науки, що подає поняття загального характеру, на яких може ґрунтуватися теорія бібліографії з її головними поняттями» (С.14).

Особливу увагу привертає другий розділ, присвячений типології документа. Він підготовлений Г.М.Шецовою-Водкою і є результатом її власних наукових досліджень.

Наступні розділи відбивають бібліографознавчі терміни й відображають структуру бібліографічної науки: 6. Бібліографія як галузь діяльності; 7. Види бібліографії; 8. Методика бібліографування; 9. Види допоміжних покажчиків до бібліографічних посібників; 10. Бібліографічне обслуговування; 11. Жанри бібліографічних посібників; 12. Види бібліографічних посібників за суспільним призначенням; 13. Види бібліографічних посібників за особливостями об'єкта обліку (документів, що відображаються); 14. Види бібліографічних посібників за методами бібліографування; 15. Зовнішні форми бібліографічних посібників; 16. Довідково-бібліографічний апарат бібліотеки. Класифікація бібліографічних посібників (розд. 11-15 та дод. III) є багатоаспектною. Безумовно, за-

пропонована укладачами схема класифікації не зовсім досконала, проте ця спроба, сподіватимемося, стане поштовхом до нових досліджень у цьому напрямі розвитку бібліографознавства.

Як зазначається в передмові, видання є одночасно не тільки довідковим, а й навчальним посібником. Цьому сприяють додатки, що наочно демонструють викладене, допомагають структурувати засвоєний матеріал, тобто виконують дидактичні функції. Додатки містять: 1. Структуру соціального комунікаційно-інформаційного процесу; 2. Види бібліографії за суспільним призначенням; 3. Класифікацію бібліографічних посібників.

Допоміжний апарат словника складається зі списку використаних джерел виявлення термінів, їх визначень та алфавітних покажчиків термінів українською, російською й англійською мовами.

Серед недоліків видання слід назвати відсутність групи термінів, що відносяться до методологічного розділу бібліографознавства, а саме: методологія бібліографії та бібліографознавства, принципи бібліографії, бібліографічний метод тощо. Подаючи визначення терміна «бібліографознавство», укладачі наводять його структуру, проте терміни, що складають окремі частини бібліографознавства (теорія, історія, організація та методика бібліографії), не розкриті. Суттєвим упущенням є також відсутність у словнику терміносистеми, що складає організаційний розділ бібліографічної науки (такі поняття, як бібліографічна служба, Книжкова палата України й її функції, міжнародні бібліографічні організації та установи, програми співробітництва - універсальний бібліографічний облік (УБО, UNIMARC та ін.).

Надіємося, що видання не тільки стане в нагоді студентам, аспірантам та викладачам профільних дисциплін соціально-комунікаційного циклу вузів, а й допоможе в повсякденній роботі фахівцям-практикам (бібліотекарям-бібліографам, інформаторам, документознавцям).

*Л. Глазунова,
аспірантка
кафедри бібліографознавства
Харківської державної
академії культури,
бібліограф
Центру науково-гуманітарної
інформації
Харківського гуманітарного інституту
«Народна українська академія»*